

Politiker utsätts för påverkansförsök av systemhotande aktörer

Var tionde förtroendevald uppger i Politikernas trygghetsundersökning (PTU) att de utsätts för hot, våld eller skadegörelse av en systemhotande aktör på grund av sitt politiska uppdrag. Vänster- och högerextremister står bakom de flesta av dessa händelser men det förekommer även att förövaren tillhör en kriminell gruppering. Andelen som årligen utsätts har inte förändrats sedan 2012, men hot på sociala medier har ökat. Det visar en ny studie från Brottsförebyggande rådet, Brå.

Brå har identifierat två huvuddrag i påverkansförsöken av systemhotande aktörer. Det ena är den mer utbredda förekomsten av olika former av hot från extremistiska grupperingar som drivs av en ideologisk övertygelse. Det kan ta sig uttryck i exempelvis hatiska kommentarer på sociala medier eller andra påhopp mot politiker som driver vissa sakfrågor. Den andra formen av påverkansförsök är betydligt mer sällsynt – men desto allvarigare för den som drabbas. Det handlar framför allt om situationer där systemhotande aktörer, ofta kriminella grupperingar, riktat in sig på en specifik förtroendevald. I de fallen är påtryckningarna mer omfattande och strategiska. Tillvägagångssättet kan variera men det som utmärker systemhotande aktörer är att det ofta räcker med subtilare hot för att den som utsätts ska uppleva det som skrämmande.

- Förtroendevalda har berättat för oss om situationer som är mycket obehagliga för den som drabbas men som samtidigt kan vara svåra att komma åt genom polisiära insatser då det rör sig om en gråzon mellan olämpligt och olagligt, säger Linnea Littman, projektledare, Brå.

Andelen som uppger att de utsätts av en systemhotande aktör är högre bland riksdagsledamöter. Samtidigt visar Brås studie att konsekvenserna kan bli allvarigare på lokal nivå. Hoten förmedlas oftare muntligt och de förtroendevalda upplever sig som mer ensamma när de drabbas.

- Sen handlar det ju också om att hotet kommer närmare rent fysiskt. Som kommunpolitiker rör du dig i lokalsamhället och kan riskera att träffa på förövaren när du handlar i den lokala mataffären eller hämtar dina barn på skolan, säger Linnea Littman.

Andelen utsatta har vare sig ökat eller minskat under perioden 2012–2022. Däremot har karaktären på påverkansförsöken förändrats. Exempelvis förmedlas allt fler hot via nätet, trots att andelen förtroendevalda politiker som är aktiva på sociala medier under samma period har minskat.

Fakta

Studien "Utsatthet bland förtroendevalda" är en delredovisning av ett regeringsuppdrag om otillåten påverkan av systemhotande aktörer. Delredovisningen bygger på en fördjupad analys av Politikernas trygghetsundersökning, PTU, samt på intervjuer med förtroendevalda. Slutredovisning av regeringsuppdraget sker senast i april 2025.

Otillåten påverkan är ett begrepp som används för att beskriva odemokratiska och ibland olagliga metoder som används för att påverka en individs agerande, exempelvis i syfte att ändra ett politiskt beslut eller engagemang i en viss fråga. Påverkare som tillhör en ideologisk extremrörelse eller kriminell gruppering beskrivs i Brås studie som *systemhotande aktörer*.

Kontakt

- Linnea Littman, projektledare, Brå. Tfn: 08-527 58 505; e-post: linnea.littman@bra.se
- David Andersson, utredare, Brå. Tfn: 08-518 32 403; e-post: david.andersson@bra.se
- Anna Horgby, utredare, Brå. Tfn: 08- 527 58 521; e-post: anna.horgby@bra.se